

ĈAPITRO 2. Nuntempaj agoj, ecoj, profesioj, bestoj

ROZDZIAŁ 2. Teraźniejsze czynności, cechy, zawody, zwierzęta

W tym rozdziale nauczysz się m.in.:

- zwracać się do innych osób oraz zawierać znajomość;
- tworzyć nazwy osób, które często się czymś zajmują;
- nazywać zawody i zwierzęta;
- mówić, jaki ktoś jest;
- stosować słówko *la*;
- określać położenie rzeczy;
- wyrażać czynności, które się aktualnie dzieją;
- używać rzeczowników i przymiotników w liczbie mnogiej.

NI KONATIĜU

Mówcie lub wymyślajcie, z jakiego jesteście kraju. Posługujcie się wzorem:

Lektoro: Mi estas el Pollando. Kaj vi?

- (el Pollando = z Polski)

Sofia: Mi estas el Belgio. Kaj vi?

Joŝitako: Mi estas el Japanio. Kaj vi?

I. KOMUNIKADO – frazoj, vortoj, reguloj

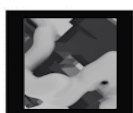
A. Kato en skatolo

Kio estas tio?
Tio estas kato en skatolo.

Kio estas tio?
Tio estas homo en granda ĉapelo sur biciklo.

Kio estas tio?
Tio estas bildo super pordo.

Kio estas tio?
Tio estas elefanto sub palmo.

❖ Pytając o rzecz, używa się wyrazu „co”.

Wyraz ten brzmi po esperancu 1

Vortareto (słowniczek):

• en	— w	• el	— z (skądś)	• kun	— z (czymś, kimś)
• sur	— na	• sub	— pod	• super	— nad, ponad
• apud	— obok	• ĉe	— przy	• inter	— pomiędzy
• skatolo	— pudełko	• ĉapelo	— kapelusz	• palmo	— palma
• granda	— duży	• nova	— nowy	• alta	— wysoki

Przeprowadzajcie parami dialogi używając słówka z powyższego słowniczka oznaczające położenie oraz przedmioty poznane w Ĉapitro 1, według następujących wzorów. Możecie wykorzystać zamieszczony tam rysunek 4.

A: Kio estas tio?

B: Tio estas fenestro super alta pordo.

C: Kio estas tio?

D: Tio estas virino kun nova biciklo.

E: Kio tio estas?

F: Tio estas krajono inter libro kaj kajero.

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Co to jest?	To jest kot pod biurkiem.
2. Co to jest?	To jest lampa obok kanapy.
3. Co to jest?	To jest obraz na ścianie.
4. Co to jest?	To jest krzesło obok stołu.
5. Kto to jest?	To jest chłopiec z komputerem.
6. Kto to jest?	To jest jego siostra pod palmą.

B. Ĉu vi estas Sofia?

- A: Ĉu vi estas Sofia?
 B: Jes, mi estas Sofia.
 C: Ĉu vi estas Marko?
 D: Ne, mi ne estas Marko, sed Johano.
 E: Pardonu, sinjoro, ĉu vi estas Rikardo Kamp?
 F: Jes.
 G: Pardonu, sinjorino, ĉu vi estas Elizabeta Bon?
 H: Ne, mi estas Ingrid Bel.
 I: Pardonu, Ingrid, ĉu li estas David?
 J: Ne, li ne estas David, sed Karol.

- ❖ Mówiąc o sobie, używamy w języku polskim słówka „ja”, czyli po esperancku
 Zwracając się do jakiejś osoby, mówimy po polsku „ty” lub „pan”/„pani”; zwracając się do jakiejś osoby po esperancku, mówimy **2**

Zadawajcie sobie nawzajem podobne pytania. Ćwiczenie to może przybrać formę zgadywanki: próbujcie odgadnąć prawdziwe lub wymyślone imię któregoś z uczniów.

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Czy ty jesteś Piotr?	Tak, (ja) jestem Piotr.
2. Czy ty jesteś Anna?	Nie, (ja) nie jestem Anna. Jestem Katarina.
3. Przepraszam pana, czy pan jest Filipo Lan?	Nie, (ja) nie jestem.
4. Przepraszam, czy ty jesteś Georgo?	Nie, (ja) nie jestem Georgo, lecz Gregoro.
5. Przepraszam panią, czy pani jest Maria Flor?	Nie, nie jestem Maria Flor, lecz Ursula Flor.
6. Czy ty jesteś Małgorzata?	Tak, (ja) jestem.

C. Laboristo instruas futbaliston labori...

Instruisto instruas kantistinon kanti, laboristo instruas futbaliston labori kaj darvinisto politikistinon danci. Kaj vi?

Przeczytajcie kolejno na głos, po jednej linijce, podane wyrazy, a potem odpowiedzcie, jaka częśćka oznacza osobę, która często czymś się zajmuje, zwłaszcza zawodowo, albo jest zwolennikiem jakiejś koncepcji, poglądu, doktryny:

instrui	—	uczyć	instruisto	—	nauczyciel
			instruistino	—	nauczycielka
kanti	—	śpiewać	kantisto	—	śpiewak, piosenkarz
			kantistino	—	śpiewaczka, piosenkarka
labori	—	pracować	laboristo	—	pracownik; robotnik
futbalo	—	piłka nożna	futbalisto	—	piłkarz
politiko	—	polityka	politikistino	—	polityczka
Darvino	—	Darwin	darwinisto	—	darwinista

❖ *Instrui, kanti, labori, verki* itd. to wyrazy, wyrażające stan lub czynność w sposób abstrakcyjny, tzw. bezokoliczniki.

Bezokoliczniki esperanckie mają końcówkę **3**

❖ *Częstka oznaczająca osobę, która często czymś się zajmuje albo jest zwolennikiem jakiejś doktryny* — to **4**

Powiedz lub napisz, jak rozumiesz wyrazy w prawej kolumnie:

verki	—	tworzyć (dzieło), pisać (utwór)	verkisto	—	
			verkistino	—	
pentri	—	malować	pentristino	—	
komponi	—	komponować	komponisto	—	
kuraci	—	leczyć	kuracisto	—	
sporto	—	sport	sportisto	—	
dento	—	ząb	dentisto	—	

Aldonaj ekzemploj (przykłady dodatkowe):

vojaĝi	—	podróżować	vojaĝisto	—	
muziko	—	muzyka	muzikisto	—	
scienco	—	nauka	sciencisto	—	
ĵurnalo	—	dziennik (gazeta)	ĵurnalisto	—	
arto	—	twórczość artystyczna. sztuka	artista	—	

D. Ĉu Izabela nun dormas?

A: Ĉu vi nun lernas?

B: Jes, mi lernas.

C: Ĉu vi nun skribas?

D: Jes, mi tajpas.

E: Ĉu Izabela nun dormas?

F: Ne, ŝi ne dormas — ŝi ripozas.

G: Ĉu Marteno nun desegnas?

H: Ne, li ne desegnas — li pentras.

❖ *Lernas, skribas, tajpas, ripozas i dormas* to czasowniki w czasie teraźniejszym.Takie czasowniki mają w języku esperanto końcówkę **5***Vortareto:*

• skribas — <i>piszę (ogólnie)</i>	• dormas — <i>śpię</i>	• ripozas — <i>odpoczywam</i>
• tajpas — <i>piszę na klawiaturze</i>	• desegnas — <i>rysuję</i>	• pentras — <i>maluję</i>

Zadawajcie sobie nawzajem podobne pytania. Oprócz powyższych, możecie użyć następujących czasowników:

• vivas (<i>żyję</i>)	• manĝas (<i>jem</i>)	• trinkas (<i>piję</i>)
• kuŝas (<i>leżę</i>)	• iras (<i>idę</i>)	• veturas (<i>jadę</i>)
• laboras (<i>pracuję</i>)	• studas (<i>studuję</i>)	• amas (<i>kocham</i>)
• dancas (<i>tańczę</i>)	• scias (<i>wiem</i>)	• pensas (<i>myślę</i>) 6

Aldonaj ekzemploj (przykłady dodatkowe):

• promenas (<i>spaceruję</i>)	• silentas (<i>milczę</i>)	• kuras (<i>biegnę</i>)
• biciklas (<i>jeżdżę na rowerze</i>)	• kuiras (<i>gotuję</i>)	• purigas (<i>sprzątam</i>)
• ŝoforas (<i>prowadzę samochód</i>)	• klaĉas (<i>plotkuję</i>)	• kverelas (<i>któćę się</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Czy Krystyna teraz śpi?	Nie, ona tańczy.
2. Czy ty teraz pracujesz?	Tak, pracuję.
3. Czy Rikardo teraz pisze?	Tak, on pisze.
4. Czy Eliza teraz maluje?	Nie, ona pisze (na klawiaturze).
5. Czy Artur teraz siedzi?	Tak, on je.
6. Czy ty leżysz?	Tak, leżę i myślę.
7. Czy on idzie?	Nie wiem.
8. Czy Oksana studiuje?	Nie, ona pracuje.

E. En lito kuŝas tre bela knabino

Bela kantistino staras kun mikrofono.

En lito kuŝas tre bela knabino.

Konata aktoro vivas en Parizo. 7

Fama poeto sidas en fotelo.

Stefano Lup ne estas simpatia homo.

Sub palmo ne iras energia virino.

En aŭto ne veturas tre bona ŝoforo.

Petro ne estas tre amika knabo.

❖ *Bela, konata, fama, energia, amika* to przymiotniki.

Przymiotniki esperanckie mają końcówkę 8

Vortareto:

• tre — <i>bardzo</i>	• ŝoforo — <i>szofer</i>	• mikrofono — <i>mikrofon</i>
• bela — <i>ładny</i>	• bona — <i>dobry</i>	• simpatia — <i>sympatyczny</i>
• energia — <i>energiczny</i>	• amika — <i>przyjazny</i>	• populara — <i>popularny</i>

Wypowiadajcie kolejno podobne zdania. Stosujcie prawdziwe lub fikcyjne imiona i nazwiska osób, a także poznane zawody.

Oto inne cechy osób do wykorzystania:

• talenta (<i>utalentowany, uzdolniony</i>)	• inteligenta (<i>inteligentny</i>)
• fama (<i>sławny</i>)	• konata (<i>znany</i>)
• kompetenta (<i>kompetentny</i>)	• solida (<i>solidny</i>)
• pacienca (<i>cierpliwy</i>)	• serioza (<i>poważny</i>)
• amuza (<i>zabawny, śmieszny</i>)	• gaja (<i>wesoły</i>)
• agrabla (<i>przyjemny, miły</i>)	• belaspekta (<i>urodziwy, przystojny</i>)
• ĉarma (<i>czarujący, uroczy</i>)	• ĝentila (<i>grzeczny</i>)
• eksterordinara (<i>wyjątkowy</i>)	• malica (<i>złośliwy</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Obok mnie stoi czarująca kobieta.
2. Ewa nie jest bardzo dobrą studentką.
3. Popularny pisarz Roman Pom żyje na wsi.
4. Nie jestem cierpliwym człowiekiem.
5. Oto idzie bardzo przystojny mężczyzna.
6. Jesteś bardzo złośliwy.
7. On nie jest grzeczny, ale jest utalentowany.

F. Leono kaj tigro estas bestoj

Eŭropo kaj Azio estas kontinentoj.

Pollando kaj Italio estas landoj.

Varsovio kaj Krakovo estas urboj.

Schengen kaj Istebna estas vilaĝoj.

Amazono kaj Nilo estas riveroj.

Everesto kaj Kilimanĝaro estas montoj.

Leono kaj tigro estas bestoj.

❖ *Kontinentoj, landoj, urboj, vilaĝoj* itd. to rzeczowniki w liczbie mnogiej.

Esperanckie rzeczowniki w liczbie mnogiej mają końcówkę **9**

Wypowiadajcie podobne zdania, podając po dwie nazwy kontynentów, krajów, miast, rzek, szczytów górskich i zwierząt.

*Wykorzystujcie nazwy podane w Ĉapitro 1, nazwy zwierząt na rysunku **5.**, a także poniższe:*

KONTINENTOJ (KONTYNETY):

- Antarkto
- Oceanio

LANDOJ (KRAJE):

- Anglio
- Aŭstrio
- Belorusio (*Białoruś*)
- Belgio
- Filipinoj
- Finnlando
- Litovio (*Litwa*)
- Meksikio
- Nederlando (*Holandia*)
- Norvegio
- Svislando (*Szwajcaria*)
- Ukrainio

MONTOJ (SZCZITY GÓRSKIE):

- Elbruso
- K2 (czytaj: ko-du)

URBOJ (MIASTA):

- Amsterdamo
- Bruselo (*Bruksela*)
- Ĉikago
- Ĝenevo
- Kievo (*Kijów*)
- Kopenhago
- Munkeno (*Monachium*)
- San-Francisko
- Oslo
- Vieno (*Wiedeń*)
- Venecio

RIVEROJ (RZEKI):

- Amuro
- Dnepro
- Elbo (*Łaba*)
- Kongo
- Misisipo
- Odro
- Sejno (*Sekwana*)
- Temso (*Tamiza*)

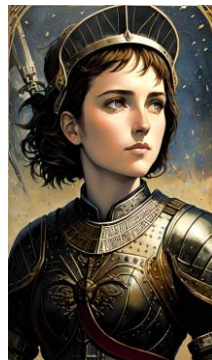
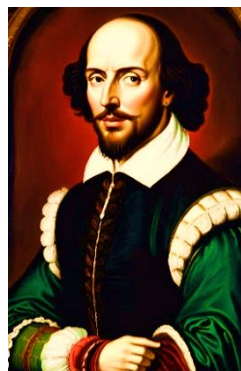
PLIFIRMIGO

Wyraż poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Wiedeń i Monachium to miasta.
2. Sekwana i Kongo to rzeki.
3. Antarktyda i Australia to kontynenty.
4. Holandia i Szwajcaria to kraje.
5. Antylopa i żyrafa to zwierzęta.
6. K2 i Elbrus to góry.

G. Famaj homoj

Ŝekspiro kaj Bach estas famaj homoj. 10

Kleopatra kaj Johana de Arko (france: Jeanne d'Arc) estas famaj virinoj.

Sur bildoj estas elegantaj aŭtoj.

Romo kaj Ateno estas belaj urboj.

Tajlando kaj Jamajko estas ekzotikaj landoj.

Futbalo kaj hokeo estas popularaj sportoj.

Homoj sur monto kaj *Domo sub palmoj* estas tre bonaj filmoj.

Aventuro kun Anna kaj *Vojaĝo kun Petro* estas tre interesaj libroj.

❖ *Grandaj, famaj, belaj, ekzotikaj* itd. to przymiotniki w liczbie mnogiej.

Esperanckie przymiotniki w liczbie mnogiej mają końcówkę 11

Wypowiadajcie podobne zdania, podając po dwa nazwiska, nazwy miast, krajów, samochodów, sportów, a także prawdziwe bądź fikcyjne tytuły filmów lub książek.

Oto nazwy innych sportów:

• teniso (<i>tenis</i>)	• tabloteniso (<i>tenis stołowy</i>)	• boksado (<i>boks</i>)
• atletiko (<i>lekkoatletyka</i>)	• gimnastiko	• biciklado (<i>kolarstwo</i>)
• naĝado (<i>pływanie</i>)	• skiado (<i>narciarstwo</i>)	• grimpado (<i>wspinaczka</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraż poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. *Maria w Paryżu i Wuj Georgo* to zabawne książki.
2. Greta Gen i Paula Negr to słynne aktorki.
3. Tadeo Jar i Petro Turn to znani pisarze.

4. Henriko i Ivona to bardzo przyjazne osoby.
5. Simono i Paŭlo nie są poważnymi chłopcami.
6. *Pianista* i *Kobieta w kapeluszu* to bardzo interesujące filmy.

H. Venecio estas romantika

- A: Kia estas Venecio?
 B: Ĝi estas romantika.
 C: Kia estas Karlo?
 D: Li estas tre naiva.
 E: Kia knabino estas Elizabeta?
 F: Ŝi estas kaprica.
 G: Kia estas via ĉefo?
 H: Li estas terura.
 I: Kiaj estas viaj amikoj?
 J: Ili estas tre simpatiaj.

❖ Pytając o cechę, używa się wyrazu „jaki”. Wyraz ten brzmi po esperancku **12**

Vortareto:

• romantika — romantyczny	• naiva — naiwny
• kaprica — kapryśny	• terura — okropny
• eleganta — elegancki	• ĵaluza — zazdrosny

Zadawajcie sobie nawzajem podobne pytania o miasta, kraje, o wspólnych znajomych bądź też o znane osobistości. Odpowiadając możecie obok dotąd poznanych określić cech wykorzystać także następujące:

• moderna (nowoczesny)	• ambicia (ambitny)
• saĝa (mądry)	• originala (oryginalny)
• kuraĝa (odważny)	• brua (hałaśliwy)
• elokventa (elokwentny)	• egoisma (samolubny)
• nervoza (nerwowy)	• impertinenta (bezzelny)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Jaka jest Urszula?	Jest oryginalna.
2. Jaki jest Jan?	Jest samolubny.
3. Jakim przyjacielem jest Georgo?	Mądrym.
4. Jakie jest twoje miasto?	Jest bardzo ładne.
5. Jakie są twoje siostry?	Są urocze.
6. Jaką poetką jest Suzana Voj?	Utalentowaną.

II. LINGVAJ AVENTUROJ

NI KONVERSACIU

1.

- A: Jen estas skatolo.
Kio estas en la skatolo? 10
- B: En la skatolo estas kato.
- A: Ĉu la kato kuŝas?
- B: Ne, ĝi staras.
- A: Jen staras domo.
Kio estas en la domo?
- B: En la domo estas ĉambro.
- A: Kiu dormas en la ĉambro?
- B: Mia kuzo dormas.
- A: Jen estas palmo.
Kiu veturas sub la palmo?
- B: Mia amiko sur elefanto.
- A: Ĉu la elefanto estas granda?
- B: Jes, tre granda.

Przeprowadzajcie parami podobne dialogi. Możecie wykorzystać rysunek 5.

2.

- A: Pardonu, ĉu tio estas Romano Pom?
- B: Jes.
- A: Li estas ĵurnalisto, ĉu ne? 14
- B: Ne, li estas verkisto.
- A: Pardonu, ĉu ŝi estas Paŭla Fiŝ?
- B: Jes.
- A: Ŝi estas instruistino, ĉu ne?
- B: Ne, ŝi estas studentino.

A: Pardonu, sinjoro, ĉu li estas Filipino Lan?

B: Ne. Li estas Marteno Plum.

Li estas konata sportisto.

A: Ĉu?

A: Pardonu, sinjorino, ĉu tio estas Barbara San?

B: Ne. Tio estas Eva Blank. Ŝi estas fama vojaĝistino.

A: Ĉu?

15

Przeprowadzajcie podobne dialogi o jakiejś nieznanej wam osobie. Można podawać imiona i nazwiska osób prawdziwych lub fikcyjnych. Wymieniajcie poznane dotychczas nazwy zawodów oraz przymiotniki. Fikcyjne esperanckie imiona i nazwiska:

• Rikardo Kamp	• Johana Ĉen	• Henriko Ret
• Ivona Gast	• Leonardo Kar	• Magdalena Kest
• Andreo Muŝ	• Kristina Salt	• Adamo Pel

3.

A: Ĉu du plus du egalas kvar?

2 + 2 = ...

B: Jes.

A: Dek ok minus sep estas dek, ĉu ne?

18 - 7 = ...

B: Ne, estas dek unu.

A: Ĉu okcent okdek ok plus cent du estas naŭcent naŭdek naŭ?

888 + 102 = ...

B: Mi ne scias.

Vortareto:

• plus — plus	• minus — minus	• egalas — równa się

Przeprowadzajcie podobne dialogi na dodawanie i odejmowanie liczb od 0 do 1000, np.

10 + 30 = ...

404 - 303 = ...

671 - 170 = ...

199 + 801 =

35 - 15 = ...

404 + 303 = ...

100 - 100 = ...

123 + 456 =

BAZA VORTPROVIZO BILDOFORME

Wybierz z listy poniżej właściwe wyrazy i wpisz je w odpowiednich ramkach na rysunku. Niektóre wyrazy do tego tematu nie pasują. Już użyty wyraz zaznaczaj w kwadraciku (np. ☑). Staraj się zapamiętać jak najwięcej słówek z danej tematyki – przydadzą się.

4. PROFESIOJ KAJ OKUPOJ

Zawody i zajęcia

☐ policisto	☐ doktoro	☐ sportistino	☐ bakisto	☐ lernanto	☐ ŝoforo
☐ lernantino	☐ knabino	☐ oficisto	☐ studentino	☐ pensiulo	☐ aktoro
☐ specialisto	☐ studento	☐ kuracisto	☐ burokrato	☐ instruisto	☐ estro

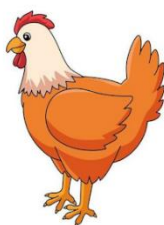
Traduko de esperantaj vortoj el la listo supre:

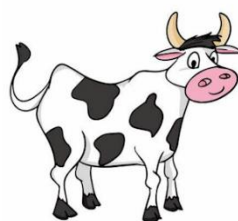
• policjant	• doktor	• sportsmenka	• piekarz	• uczeń	• szofer
• uczennica	• dziewczynka	• urzędnik	• studentka	• emeryt	• aktor
• specjalista	• student	• lekarz	• biurokrata	• nauczyciel	• kierownik

5. BESTOJ**Zwierzęta**

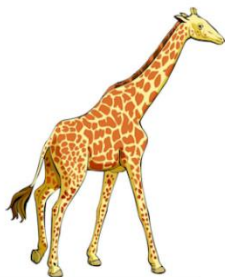
☐ hundo	☐ bovino	☐ katino	☐ tigrino	☐ kuniklo	☐ kanguruo
☐ krokodilo	☐ kokino	☐ vulpo	☐ elefantino	☐ koko	☐ fiŝo
☐ ĝirafo	☐ arbo	☐ elefanto	☐ ŝafo	☐ kapro	☐ urso
☐ muŝo	☐ cikonio	☐ papilio	☐ leporo	☐ leono	☐ cervo
☐ kato	☐ ĉevalo	☐ birdo	☐ serpento	☐ floro	☐ rano

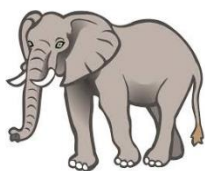

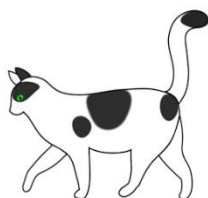

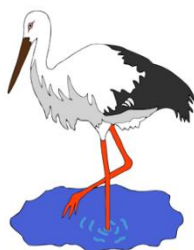

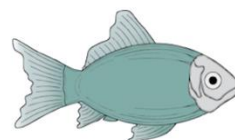

Traduko de esperantaj vortoj el la listo supre:

• pies	• krowa	• kotka	• tygrysica	• królik	• kangur
• krokodyl	• kura	• lis	• słonica	• kogut	• ryba
• żyrafa	• drzewo	• słoń	• owca	• koza	• niedźwiedź
• mucha	• bocian	• motyl	• zając	• lew	• jeleń
• kot	• koń	• ptak	• wąż	• kwiat	• żaba

NI LEGAS KUN KOMPRENO

Przeczytaj tekst o dwóch osobach. Następnie zapoznaj się ze słowniczkiem i przeczytaj uważnie tekst ponownie, ale nie tłumacz go. Potem wpisz do tabelki ich zawód, co najmniej jedną cechę i wykonywaną w tej chwili czynność.

6. PROGRAMISTO KAJ ARTISTINO

Patriko Fer estas programisto. Li laboras en informadika firmao. Li estas bona kaj kompetenta juna specialisto. Nun li estas tre okupita. Li interparolas kun grava kliento.

Lucia Ros estas artistino. Ŝi estas talenta pianistino, originala pentristino kaj interesa poetino. Ŝi estas tre eksterordinara persono. Nun ŝi ne laboras. Ŝi biciklas en parko.

Vortareto:

• programisto — <i>programista</i>	• firmao — <i>firma</i>	• juna — <i>młody</i>
• pianistino — <i>pianistka</i>	• kliento — <i>klient</i>	• grava — <i>ważny</i>
• informadiko — <i>informatyka</i>	• persono — <i>osoba</i>	• okupita — <i>zajęty</i>

Patriko Fer		<i>kompetenta</i>	
Lucia Ros	<i>artistino</i>		

TION ONI LEGAS EN ESPERANTIO

7.

1. Jes kaj ne. 2:35
2. Evelina. 2:50
3. Ĉu vi estas libera? 3:10
4. Freneza knabino. 2:55
5. Danco kun vi. 3:20
6. Ne nun. 2:30
7. Pardonu ... 2:45
8. Kiu vi estas? 3:05
9. Hodiaŭ. 4:25
10. Ĉu ne? 3:15

11. Saluton, Romo! 3:00
12. Tre, tre, tre. 2:15
13. En mia koro. 3:05
14. Nur vi kaj mi. 2:40

POR AŬSKULTADO KAJ REPRODUKTO

- 8.** *Posłuchaj tekstu prezentowanego dwukrotnie przez prowadzącego zajęcia. Przy drugim słuchaniu patrz na tekst. Potem sam przeczytaj po cichu. Następnie zasłoni tekst i odtwórz go pisemnie wstawiając w drugiej części w miejsce kropek brakujące elementy. Na koniec wpisz liczbę całkowicie poprawnych uzupełnień do podsumowania na dole zadania.*

Rusio estas tre granda lando. Ĝi estas en Eŭropo kaj en Azio. Everesto estas tre alta monto. Ĝi estas en Ĉinio kaj en Nepalo. Danubo estas tre longa rivero en Eŭropo. Ĝi fluas tra Germanio, Aŭstrio, Slovakio, Hungario, Kroatio, Serbio, Bulgario kaj Rumanio.

Rusio est... tre grand... land... | Ĝi est... en Eŭropo kaj en Azio. | Everesto est... tre alt... mont... | Ĝi est... en Ĉinio kaj en Nepalo. | Danubo est... tre long... river... en Eŭropo. | Ĝi flu... tra Germanio... ...ŭstrio... ...lovakio... ...ungario... ...Kroatio... Serbio... Bulgario kaj Rumanio...

Liczba całkowicie poprawnych uzupełnień: / 23

Vortareto:

• longa — <i>długi</i>	• fluas — <i>płynie</i>	• tra — <i>przez</i>
------------------------	-------------------------	----------------------

PAROLPRAKTIKO

- 9.** *Wykonaj w języku esperanto jedno z poniższych zadań (uwzględnij: imię, zawód, zainteresowania).*
1. *Opisz kilka prawdziwych lub fikcyjnych osób.*
 2. *Ktoś jest zajęty, a ktoś inny wolny. Powiedz, co te dwie osoby robią.*
 3. *Jesteś na przyjęciu. Zapoznaj się z kimś z obecnych. Rolę tej osoby odegra nauczyciel.*
 4. *Opowiedz o dwóch osobach, wzorując się na tekście Ni legas kun kompreno.*

SKRIBOPRAKTIKO

- 10.** *Przepisz poniższy tekst, układając wyrazy w zdaniach we właściwej kolejności. Dodaj odpowiednie znaki przestankowe i zamień małą literę na dużą tam, gdzie trzeba. (Pionowa kreska oddziela zdania).*

estas sekretariino ursula |
 en laboras firmao ŝi granda |
 virino lito kuŝas en |
 ursula nun fotelo staras apud |
 kaj tajpas sidas ŝi
 knabino inter patro dancas frato kaj

ELPAROLO

11. *Wypowiadaj na głos, pmiętajqc o niezmiękczeniu spółgłosek przed -i.*

tio, kio, poezio, radio, Varsovio

kie, tie, junio, julio, simpatie

Maria, hodiaŭ, ambicia, energia, krias

kiu, tiu, neni, kri, scius

PROVERBOJ KAJ DIRAĴOJ

12. *Do wyrażonych po esperanku przysłów i powiedzeń dopasuj polskie odpowiedniki.*

Amo estas blinda.

Człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi.

Homo pafas, Dio trafas.

Wysoki jak brzoza, a głupi jak koza.

Kresko mamuta, sed saĝo liliputa.

Mitość jest ślepa.

RESUMA TESTO

Wykonaj wszystkie poniższe zadania nie korzystając z rozwiązań zamieszczonych w kluczu do zadań. Po tym, w trakcie sprawdzania odpowiedzi grupowo lub indywidualnie, wpisz pod zadaniem w kratce ile odpowiedzi było całkowicie prawidłowych, a potem podlicz na końcu działu. Jeśli wynik był poniżej 1/3 to musisz powtórzyć odpowiednie partie materiału.

13. Uzupełnij.

1. Ĉu tio estas?

Jes.

2. Italio?

.....

3.?

Ne. Tio estas

4. tablo?

..... Tio estas

Liczba poprawnych odpowiedzi: / 8

14. Uzupełnij, wstawiając mi, vi, li, ŝi, ĝi lub la.

1. Pardonu, ĉu estas Magdalena Pir?
2. Jen iras Henriko kaj Ivona. estas kantistino, kaj estas programisto.
3. Saluton, estas Gregoro.
4. Jen estas Rio-de-Janeiro. estas granda kaj tre bela.
5. Tio estas krokodilo kaj tigro estas verda kaj tigro flava.

6. Eva kaj Adamo nun laboras. tajpas kaj lernas.

7. sidas apud tablo. kuŝas sur.... sofo.

Liczba poprawnych odpowiedzi: /13

15. *Uzuplenij, wstawiajĉ kiu, kio, kia, kiaj.*

1. A: estas via frato?

B: Li estas saĝa.

2. C: tio estas?

D: Tio estas mia nova lampo.

3. E: staras apud la muro?

F: Tio estas Eŭgeno Fort.

4. G: estas viaj instruistoj?

H: Ili estas tre agrablaj.

Liczba poprawnych odpowiedzi: / 4

16. *Przetłumacz.*

1. Kto ty jesteŝ?

2. Bardzo waŝna osoba.

3. Naprawdę?

4. Ja jestem programistą.

5. On jest pisarzem, nieprawdaŝ?

6. Ona plotkuje z przyjaciółką.

Liczba poprawnych odpowiedzi: / 6

17. *Dopasuj polskie odpowiedniki do podanych wyrazów esperanckich, wpisujĉ w nawiasy właściwe numery.*

(1) dancisto (2) kuiristo (3) libristo (4) ĉarmo (5) desegnisto

(6) biciklisto (7) purigistino (8) malico (9) pordisto (10) horloĝisto

() rysownik () księgarz () zegarmistrz () rowerzysta () złoŝliwość

() tancerz () sprzątaczk () urok, czar () kucharz () portier,
odŝwierny

Liczba poprawnych odpowiedzi: /10

Suma poprawnych odpowiedzi: /41

III. ALDONO POR LA LERNANTO

LINGVOUZAĴ KLARIGOJ

❶ **Kio** (wymowa: ki-o) — co. **Kio estas tio?** — Co to jest?

Za pomocą **Kio estas tio?** lub **Kio tio estas?** pytamy o ogólną nazwę wskazywanej rzeczy lub tego co jest uwidocznione np. na rysunku, ilustracji, zdjęciu.

❷ **Mi** — ja, **vi** — ty (także: pan, pani).

Zaimka **vi** używamy przy zwracaniu się do kogoś — niezależnie od tego, czy mówimy danej osobie po imieniu, czy też jesteśmy z nią na pan, pani. Chcąc nadać wypowiedzi ton uprzejmości, można dodać *sinjoro* lub *sinjorino* (proszę pana, proszę pani), np.

Kiu vi estas, sinjoro?

Jes, sinjorino.

Kim pan jest (proszę pana)?

Tak, proszę pani.

❸ Bezokolicznik w języku esperanto ma końcówkę **-i**.

❹ Częstka **-ist-** służy m.in. do tworzenia nazwy wykonawcy zawodu lub powtarzającej się czynności, a także zwolennika doktryny, koncepcji, poglądu lub prądu intelektualnego bądź społecznego. Ta częstka słowotwórcza to przyrostek, czyli element dodawany po głównej części wyrazu (np. po rdzeniu). W nazwach kobiet po **-ist-** dodajemy jeszcze przyrostek **-in-**.

DLA CIEKAWYCH

W społeczności esperanckiej używane jest określenie raŭmisto. Nazwa pochodzi od miejscowości Rauma w Finlandii, gdzie w roku 1980 w czasie kongresu młodzieży esperanckiej ogłoszony został Manifest proklamujący tożsamość i podmiotowość użytkowników języka esperanto zbliżoną do mniejszości językowych. W aspekcie językowym Manifest ten może więc być traktowany jakby był pewną doktryną, a ściślej prądem kulturowo-społecznym w społeczności esperanckiej, a raumiści to jego bardziej lub mniej świadomi zwolennicy.

❺ Wszystkie czasowniki esperanckie w czasie teraźniejszym mają końcówkę **-as**, np. *estas*, *laboras*, *ripozas*, *dormas*, *lernas*, niezależnie od zaimka osobowego, z którym występują.

Dlatego w języku esperanto czasownikowi musi towarzyszyć rzeczownik albo zaimek osobowy (w języku polskim zaimek można opuścić). Na przykład polskie „jestem” przetłumaczymy nie jako *estas*, lecz *mi estas*, „telefonujesz” nie jako *telefonas*, lecz *vi telefonas* itd.

❻ W języku polskim piszemy *benzyna*, *konstrukcja*, *komfort*, *szansa*, *inżynier*, *kunst*, *czynsz*, ale niektórzy często wymawiają *bęzyna*, *kąstrukcja*, *kąfort*, *szāsa*, *ĩnżynier*, *kűszt*, *czýsz* (samogłoska przed *n/m* staje się w tych wyrazach nosowa, a samo *n/m* zanika).

Tego nawyku fonetycznego nie należy przenosić do esperanta, czyli *n/m* musi być wyraźnie wymówione, np. **beN**zino (nie: bęzino), **koN**strui (nie: kąstrui), **koM**forta (nie: kąforta), **kaN**zono (nie: kążono), **iN**struisto (nie: ĭstruisto).

- 7 Esperanckie wyrazy oznaczające nazwę zawodu są najczęściej tworzone od innego wyrazu i wtedy pomaga przyrostek **-ist-**. Są jednak również wyrazy, które same przez się oznaczają osobę, i wtedy przyrostek **-ist-** jest zbędny, np.

<i>aktoro</i>	– aktor
<i>poeto</i>	– poeta
<i>biologo</i>	– biolog
<i>astronomo</i>	– astronom

ale:

<i>fizikisto</i>	– fizyk
<i>matematikisto</i>	– matematyk

- 8 Przymiotniki esperanckie mają w liczbie pojedynczej końcówkę **-a**, np.

<i>bona</i>	— dobry, dobra, dobre
<i>granda</i>	— duży, duża, duże; wielki, wielka, wielkie
<i>energia</i>	— energiczny, energiczna, energiczne

- 9 W liczbie mnogiej rzeczowniki esperanckie mają końcówkę **-j**, np.

<i>vilaĝo</i>	— wieś
<i>vilaĝoj</i>	— wsie

- 10 Nazwiska sławnych postaci historycznych pisane alfabetem łacińskim można w języku esperanto podawać w pisowni oryginalnej, np.:

Shakespeare, Bach, Rembrandt, Beethoven, Goethe, Picasso, Chopin, Kopernik

lub zesperantyzowanej:

Ŝekspiro, Baĥo, Rembranto, Betoveno, Goeto, Pikaso, Ŝopeno, Koperniko.

- 11 Przymiotniki esperanckie przybierają w liczbie mnogiej końcówkę **-j**, np.

<i>bona</i>	— dobry, -a, -e
<i>bonaj</i>	— dobrzy, dobre

W języku esperanto, podobnie jak w wielu językach europejskich, przymiotnik określający rzeczownik musi być z nim zgodny co do liczby i przypadku.

- 12 **Kia** (wymowa: ki-a) — jaki.

- 13 **la** — gdy nadajemy przekaz językowy (tj. gdy mówimy lub piszemy) o jakimś obiekcie, obiekt ten może być odbiorcy przekazu (tj. osobie słuchającej lub czytającej) znany albo nie. Aby zaznaczyć, że chodzi nam o obiekt mu znany, tj. właśnie ten, a nie żaden inny noszący tę samą nazwę, używa się w języku esperanto przed danym rzeczownikiem słówka **la**, zwanego w gramatyce przedimkiem określonym. Nie ma on w języku polskim odpowiednika. Rozpatrzmy dwa zdania:

*Jen libro kaj gazeto. **La** libro estas angla, kaj **la** gazeto estas pola.*

Oto książka i gazeta. Książka jest angielska, a gazeta jest polska.

W pierwszym zdaniu przedstawiamy komuś dwa nieznane mu obiekty: jakąś książkę i jakąś gazetę (odbiorca przekazu językowego jeszcze się z tymi egzemplarzami nie zetknął – nie oglądał ich, nie czytał itp.). W zdaniu drugim podajemy cechy przedstawionych, a więc znanych już odbiorcy obiektów. W języku esperanto przed ich nazwami użyto słówka **la**, które znaczy mniej więcej: ten (obiekt), o którym wiesz. Użycie słówka **la** przed rzeczownikiem sygnalizuje odwołanie się nadawcy przekazu językowego do wiedzy jego odbiorcy o danym obiekcie.

14 ... , ĉu ne — ..., czyż nie? ..., nieprawda(ż)?

15 Ĉu? jako samodzielne pytanie komunikuje zdziwienie, zaskoczenie wypowiedzią rozmówcy, czasem niedowierzanie, i odpowiada polskim: Naprawdę?, Tak?, Czyżby?

SOLVOJ DE LA TASKOJ

PLIFIRMIGO (ekzemplaj solvoj)

A.

1. Kio tio estas?	Tio estas kato sub skribotablo.
2. Kio tio estas?	Tio estas lampo apud sofo.
3. Kio tio estas?	Tio estas bildo sur muro.
4. Kio tio estas?	Tio estas seĝo apud tablo..
5. Kiu tio estas?	Tio estas knabo kun komputilo.
6. Kiu tio estas?	Tio estas lia fratino sub palmo.

B.

1. Ĉu vi estas Petro?	Jes, mi estas Petro.
2. Ĉu vi estas Anna?	Ne, mi ne estas Anna. Mi estas Katarina.
3. Pardonu, sinjoro, ĉu vi estas Filipo Lan?	Ne, mi ne estas.
4. Pardonu, ĉu vi estas Georgo?	Ne, mi ne estas Georgo, sed Gregoro.
5. Pardonu, sinjorino, ĉu vi estas Maria Flor?	Ne, mi ne estas Maria Flor, sed Ursula Flor.
6. Ĉu vi estas Margareta?	Jes, mi estas.

D.

1. Ĉu Kristina nun dormas?	Ne, ŝi dancas.
2. Ĉu vi nun laboras?	Jes, mi laboras.
3. Ĉu Rikardo nun skribas?	Jes, li skribas.
4. Ĉu Eliza nun desegnas?	Ne, ŝi tajpas.
5. Ĉu Arturo nun sidas?	Jes, li manĝas.
6. Ĉu vi kuŝas?	Jes, mi kuŝas kaj pensas.
7. Ĉu li iras?	Mi ne scias.
8. Ĉu Oksana studas?	Ne, ŝi laboras.

E.

1. Apud mi staras ĉarma virino.
2. Eva ne estas tre bona studentino.

3. Populara verkisto Romano Pom vivas en vilaĝo.
4. Mi ne estas pacienca homo.
5. Jen iras tre belaspekta viro.
6. Vi estas tre malica.
7. Li ne estas ĝentila, sed estas talenta.

F.

1. Vieno kaj Munkeno estas urboj.
2. Sejno kaj Kongo estas riveroj.
3. Antarkto kaj Aŭstralio estas kontinentoj.
4. Nederlando kaj Svislando estas landoj.
5. Antilopo kaj ĝirafoj estas bestoj.
6. K2 kaj Elbruso estas montoj.

G.

1. *Maria en Parizo kaj Onklo Georgo* estas amuzaj libroj.
2. Greta Gen kaj Paŭla Negr estas famaj aktorinoj.
3. Tadeo Jar kaj Petro Turn estas konataj verkistoj.
4. Henriko kaj Ivona estas tre amikaj personoj.
5. Simono kaj Paŭlo ne estas seriozaj knaboj.
6. *Pianisto kaj Virino en ĉapelo* estas tre interesaj filmoj.

H.

1. Kia estas Ursula?	Ŝi estas originala.
2. Kia estas Johano?	Li estas egoista.
3. Kia amiko estas Georgo?	Saĝa.
4. Kia estas via urbo?	Ĝi estas tre bela.
5. Kiaj estas viaj fratinoj?	Ĉarmaj.
6. Kia poetino estas Suzana Voj?	Talenta.

6. NI LEGAS KUN KOMPRENO

Patriko Fer	<i>programisto</i>	kompetenta, bona, juna	<i>interparolas</i>
Lucia Ros	artistino	talenta, originala, interesa, eksterordinara,	<i>biciklas</i>

10. SKRIBOPRAKTIKO

Ursula estas sekretariino. Ŝi laboras en granda firmao.

Virino kuŝas en lito.

Ursula nun staras apud fotelo. Ŝi sidas kaj tajpas.

Knabino dancas inter patro kaj frato.

12. PROVERBOJ KAJ DIRAĴOJ

Amo estas blinda.
Homo pafas, Dio trafas.
Kresko mamuta, sed saĝo liliputa.

Miłość jest ślepa.
Człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi.
Wysoki jak brzoza, a głupi jak koza.

RESUMA TESTO (ekzemplaj solvoj)

- 13.** 1. Kajero
2. Ĉu tio estas | Jes.
3. Ĉu tio estaso | pordo.
4. Ĉu tio estas | Ne. | seĝo.

- 14.** 1. vi 2. ŝi | li 3. mi 4. Ĝi
5. la | la 6. li | ŝi 7. li | la | ŝi | la

- 15.** 1. Kia 2. Kio 3. Kiu 4. Kiaj

- 16.** 1. Kiu vi estas? 4. Mi estas programisto
2. Tre grava persono. 5. Li estas verkisto, ĉu ne?
3. Ĉu? 6. Ŝi klaĉas kun amikino.

- 17.** (1) tancerz (2) kucharz (3) księgarz (4) urok, czar
(5) rysownik (6) rowerzysta (7) sprzętaczką (8) złośliwość
(9) portier, odźwierny (10) zegarmistrz